

některé strany, jaké zadostiučinění pokládá za přiměřené. Poskytnutí tohoto zadostiučinění má ten význam, že soud má upustiti od potrestání, třeba obžalovaného uznal vinným (§§ 9, 24 až 26 zák. o ochraně cti č. 108/1933 Sb.).

Literatura.

Hrabánek: „Československé právo tiskové“, 1928; Koudelka: „Anglosaský tisk“, 1935; Miříčka: „Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství i judikatuře“, 1908; týž: „Theorie und Praxis der Pressedelikte“; Sládeček: „Tiskové právo trestní a policejní“; Storch: „Zabavení v právu tiskovém“, 1908; Stránský: „Smysl a předmět tiskové opravy“, 1930; Vorel: „O tiskové opravě“, 1907; Knaflíč: „Traktat o tisku“, 1930; Kadečka: „Das österr. Preßrecht“, 1931; Lienbacher: „Historisch-genetische Erläuterungen des österr. Preßgesetzes“, 1863; týž: „Praktische Erläuterungen“, 1868; Liszt: „Lehrbuch des österreichischen Preßrechts“, 1878; Lohsing: „Das Preßgesetz“, 1922; Swoboda: „Kommentar zum Preßgesetz und zur Strafgesetznovelle“, 1930; Berner: „Lehrbuch des Deutschen Preßrechtes“, 1876; Häntzschel: „Das deutsche Preßrecht“, 1928; Kitzinger: „Das Reichsgesetz über die Presse“, 1920; Kloeppel: „Das Reichspreßrecht“, 1894; Liszt: „Das deutsche Reichs-Preßrecht“, 1880; Mannheim: „Preßrecht“, 1927; Schwarze-Appelius: „Reichspreßgesetz“, 1903; Zimmermann: „Die Grundbegriffe des franz.-belg. Preßstrafrechtes“, 1907—1908; Barbier: „Code expliqué de la presse“, 1911; Fabreguettes: „Traité des infractions de la parole, de l'écriture et de la presse“, 1884; Le Poittevin: „Traité de la presse“, 1903; Potulicki: „Le régime de la presse“, 1929; Nardelli: „La libertà de la stampa“, 1924; Röhrbein: „Das italienische Preßrecht“, 1930; Arthur: „The law of newspapers“, 1928; Dawson: „The law of the press“, 1927; Fisher-Strahan: „The law of the press“, 1898; Wolff: „Das Preßrecht Großbritanniens“, 1928; Mirkin-Gerewitsch: „Das sowjetrussische Preßrecht“, 1931.

August Miříčka.

Tituly.

I. **Pojem a druhy.** Pokud nemyslíme na t. ve smyslu důvodu práva (titulus iuris) nebo ve smyslu nadpisu psaného či tištěného textu (v tomto smyslu srovn. i t-y ve státním rozpočtu), rozumíme t-em označení fyzické osoby, připojované ke jménu nebo používané vedle nebo místo jména při ústním nebo písemném oslovení, kterýmžto označením se projevuje společenské nebo úřední postavení osoby. V užším smyslu rozumí se t-em takovéto označení jen potud, pokud bylo buď jako takové nebo implicitě dosažením úřadu nebo

hodnosti uděleno státem nebo jiným veřejnoprávním subjektem ze zmocnění státního (t-y veřejné).

Dnešní t-y vyvinuly se zásadně ze dvou pramenů (a také ještě v dnešním běžném pojetí t-ů pociťuje se — více méně jasně — tento dvojitý charakter t-ů): a) jednak z t-ů výhradně čestných ve smyslu právního pojetí středověkého, b) jednak z funkčních označení veřejných úředníků a jiných funkcionářů. c) Třetí typ t-ů vznikl smíšením prvků obou prvních.

Ad a) Ve středověku tvořilo „právo na titul“ součást „práva na čest“ resp. práva na osobní značení (erbem nebo t-em), které bylo dokonce starší než právo na jméno. To souviselo s hierarchickým členěním středověké společnosti na stavy, jichž příslušníkům náležely stanovené t-y. Tak i oslovení „pán“ a „měšťan“ (civis) byly t-y opírající se o příslušnost k určitému stavu, ačkoliv označení „pán“ se v nové době stalo běžným uvozovacím slovem jakéhokoliv oslovení a označení „civis“ (francouzské „citoyen“) dokonce oslovením zavedeným Velkou revolucí francouzskou, aby dokumentovalo rovnost občanů. T-y tohoto druhu znamenají vždy vyšší společenské postavení jejich držitele na rozdíl od jiných lidí (jsou tedy projevem nerovnosti lidí) a dosahuje se jich buď dokazatelným příslušenstvím ke stavu nebo posloupností dědickou nebo (originárně) udělením se strany panovníkovy (za zásluhy). Zvláštními druhy těchto t-ů, které se zachovaly až do nové doby, jsou t-y šlechtické a t-y akademické. V žádném případě nemají dnes tyto t-y nic společného s vykonávaným úřadem nebo povoláním. (Proto také slovně vyjadřují spíše vlastnosti a zásluhy než činnost.) Nová doba se svou demokratickou tendencí po rovnosti občanů nepřála těmto — svojí podstatou čistě čestným — t-ům, takže v řadě států po zrušení šlechtictví (srov. toto heslo) zůstaly z nich jedině t-y akademické.

Ad b) Druhým pramenem dnešních t-ů jest funkční označení. V nejširším smyslu spadá sem každé označení povolání, a to i u osob samostatně podnikajících (advokát, továrník, velkostatkář a pod.) nebo u osob v soukromých službách (účetní, dílenský mistr, obchodvedoucí a pod.). Tato označení nemají přirozeně žádné právní relevance (viz níže ad III, D). Podobně pouze informativní povahy jsou pouhá funkční označení státních a jiných

veřejných úředníků, jako referent, expedient a pod. Zcela jiné povahy jsou označení zavedená jako úřední tituly obecnou normou právní. Obecně lze říci, že takováto norma spojuje t. buď s úřadem, takže každý, kdo úřadu dosáhne, dosahuje i t-u bez zvláštního udělení, nebo s určitou úřední hodností, t. j. u placených veřejných úředníků s dosažením určitého služebního stupně spojeného se stanoveným platem a t-em. Na tomto rozdílu zakládá se rozdíl t-ů funkčních (které se u byrokratických funkcionářů nazývají též t-y služebními) a hodnostních. T. v tomto smyslu se úředníku při jmenování výslovně uděluje. Účelem úředních t-ů jest označení činnosti, po př. kompetence veřejných úředníků a funkcionářů, ale též jejich hodnosti, t. j. jejich stupně v hierarchicky organizovaném aparátu veřejné správy. Slovně vyznačují tyto t-y zpravidla činnost (rada, inspektor, profesor a pod.). Do této (b) skupiny t-ů patří též označení všech čestných funkcí ve veřejné správě, t. j. těch, které nespočívají na poměru služebním, při čemž obecnou právní normou jest stanoven způsob výkonu funkce a rozsah kompetence, jakož i označení funkcionáře (starosta obce, t. zv. funkce ústavní atd.). Jde o t-y, jichž se přirozeně dosahuje ipso iure (bez zvláštního udělení) dosažením funkce, bez ohledu na způsob dosazení (jmenování, volba), tedy — podle hořejšího rozdělení — o t-y funkční.

Ad c) V novější době došlo k tomu, že úředních t-ů, zavedených původně k označování úřadu skutečně vykonávaného, bylo používáno po způsobu t-ů čestných. Některé takové t-y (na př. císařský, komerční, tajný rada, profesor atd.) byly totiž udělovány osobám úřad nevykonávajícím a důvodem udělení t-u byly určité zásluhy. Vznikl zde takto třetí typ t-ů: slovním zněním shodných s t-y úředními (ad b), důvodem udělení shodných s t-y čestnými (ad a). Pro tuto svoji druhou vlastnost byly také tyto t-y odmítány v některých demokraciích jako odporující zásadě rovnosti. Z předválečných států jest uvést příklad norské ústavy z roku 1814, podle níž (§ 23) král nesmí udělit žádnou jinou hodnost nebo t. než takový, jaký každý úřad s sebou přináší. Z poválečných států pak příklad německé ústavy výmarské (čl. 109: „Titel dürfen nur verliehen werden, wenn sie ein Amt oder einen Beruf bezeichnen; akademische Grade sind hiedurch nicht betroffen.“) a ústavy česko-

slovenské. — Otázka udělování těchto t-ů souvisí ovšem úzce se společenským zvykem běžného užívání t-ů při oslovování, který je u různých národů různý.

II. Právní význam t-ů. Právo na t. může znamenati dvojí: a) Povinnost osob druhých, zejména též orgánů veřejné správy, používatí při označování oprávněné osoby jejího t-u, a to zase buď jen při jejím přímém (ústním nebo písemném) oslovení nebo též při jinakém jejím označení (jako osoby třetí). Je myslitelná dvojí sankce porušení této povinnosti: trest za opomenutí použití t-u vůbec, po př. za použití t-u nesprávného, nebo zmatečnost aktu adresovaného nesprávně titulované osobě. Ve středověku byly známy obě tyto sankce, odkudž plynula úzkostlivá péče o přesné používání t-ů a potřeba t. zv. „titulářů“. V moderních právních řádech vyskytuje se sankce trestní (disciplinární) povahy jen v interních služebních řádech (reglementech), zejména vojenských. Vadnost ať podání strany (na př. žaloby) nebo aktu vrchnostenského (na př. správního aktu osvědčovacího) plynoucí z nesprávného nebo neúplného označení osoby nemá za dnešního právního stavu nikdy nic společného s právem na t. b) Druhá stránka práva na t. může spočívatí v povinnosti jiných osob nepřikládati si t. jim nenáležící, po př. v povinnosti neoznačovatí druhé osoby neoprávněným t-em. Obojí tato povinnost může býti zaručena trestní sankcí. Právo na t. z ní plynoucí znamená pak pouhou možnost beztrestně t-u používatí.

Zcela obecně — neběreme-li zřetel jen k právu na t. — lze právní relevanci t-u vystihnouti povinností používatí t-u oprávněného (a to i se strany osoby titulované samé) a nepoužívatí t-u neoprávněného. Pokud tato povinnost není výslovně stanovena nebo naznačena sankcí v pozitivní právní normě, jest otázkou interpretační, zda plyne z pouhého zavedení a udělení t-u. Uznáváme-li *leges imperfectae*, není přirozeně podmínkou existence této povinnosti jakákoliv sankce. (Srovn. v tomto směru zajímavé vývody přípisu ministerstva školství a národní osvěty na kancelář poslanecké sněmovny z 31. V. 1927 č. 29801, Placht-Havelka, str. 1590.)

III. T-y v čs. právním řádě.

A. Obecné normy o titulech. Jedním z prvních zákonů republiky, zákonem z 10. XII. 1918, č. 61 Sb. bylo vysloveno, že se zrušují (vedle šlechtictví a řádů) „tituly, pokud byly udělovány jako pouhá vy-

znamenání“. V platnosti ponechal zákon takové „tituly, na které lze splněním předepsaných podmínek nabytí právního nároku (titul doktorský, inženýrský atd.), pak tituly, jež vyjadřují skutečně zastávanou úřední hodnost, a vyznamenání udělovaná vysokými školami (čestné doktorské a pod.)“. Původně měla shora citovaná věta znít: „pokud byly státem nebo jinými veřejnými korporacemi udělovány“, od tohoto znění se však upustilo — jak uvádí zpráva ústavního výboru Národního shromáždění č. 54/1918 — proto, že zákonu jde patrně o to, aby udělování t-ů nemělo pro obor státní právní platnosti, a to bez ohledu na to, který činitel je udílí. Citovaná důvodová zpráva zmiňuje se m. j. též o dosavadních nevhodných titulaturách, t. j. jednak těch, které souvisí se zřízením dynastickým (na př. „dvorní rada“), jednak těch, které věcně nepřiléhají (na př. t. „vládní rada“ pro ředitele středních škol). Ústavní výbor vyslovil tu názor, že povinnost změny podobných titulatur je uložena vládě § 3 zák. (obsahujícím obvyklou klausuli o provedení zákona). Konečně uvádí cit. zpráva, že pouhé členství resp. čestné členství v učených společnostech akademických a pod. nepokládá ústavní výbor za „tituly“.

Stejnou zásadu jako § 1 zák. č. 61/1918 Sb. vyslovuje § 106, odst. 3., ústavní listiny. („Tituly smějí být udílány jen, pokud označují úřad nebo povolání. Toto ustanovení netýká se akademických hodností.“) Tím se dostalo zákazu čestných t-ů — jak zdůrazňuje též vládní Důvodová zpráva — relevance normy ústavní. Nařto byl širší pojem „titulů, na které lze splněním předepsaných podmínek nabytí právního nároku“, nahrazen užším pojmem akademických hodností, takže jest patrně míti za to, že jinaké t-y než akademické a než označující úřad nebo povolání nelze udělovati, i když snad podle právních norem předústavních byl na ně právní nárok po splnění předepsaných podmínek. Formulace ústavní listiny vynechává dále neurčitý pojem t-ů: „pokud byly udělovány jako pouhá vyznamenání“ a zakazuje všechny kromě zmíněných dvou druhů (úřední označení a akademické hodnosti). Poněvadž jest tedy v tomto bodě ústavní listina — výjimečně — konkrétnější než zákon obyčejný, nahrazuje (ovšem i jako norma vyšší a pozdější) zcela zák. č. 61/1918 Sb., pokud se týkal materie t-ů, na což se začasté neběře zřetel.

Zákon č. 243/1920 Sb., kterým se mění zákon o zrušení šlechtictví, řádů a t-ů, nezmiňuje se o t-ech a je pro t-y (pokud nejde o t-y šlechtické zrušené zák. č. 61/1918 Sb. resp. ústavní listinou) relevantní jen potud, že v § 6 mezi skutkovými podstatami přestupků zde zavedených není uvedeno neoprávněné užívání zrušených t-ů (a contr. užívání šlechtických t-ů, erbů, řádů, vyznamenání atd.).

Zákon č. 268/1936 Sb. o řádech a t-ech (který podle výslovného úmyslu ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny byl odpoután od zák. č. 243/1920, t. j. nekonicpován jako jeho novela, srov. zprávu výboru ústavně-právního č. 641, poslanecká sněmovna 1936) má o t-ech tato ustanovení:

a) T-u presidenta smějí užívati jen osoby, jimž přísluší podle piatných právních předpisů (§ 5, odst. 1.). Toto ustanovení — dodané do zákona ústavně-právním výborem poslanecké sněmovny — doprovodily sněmovny resolucí vyzývající vládu, aby uvažovala o ochraně t-u presidenta republiky v tom směru, aby t. „president“ byl vyhrazen hlavě státu a aby předložila za tím účelem příslušný návrh zákona.

b) Vládním nařízením mohou být stanoveny t-y pro osoby, které nikoliv z povolání vykonávají funkce ve veřejné správě nebo v soudnictví. Toto ustanovení doprovází Důvodová zpráva vládního návrhu (č. 625, poslanecká sněmovna 1936) vysvětlením, že se tím má opatřiti širší zákonný podklad pro t-y laických členů úřadů, soudů a poradních sborů, jaké ostatně na jiných zákonných podkladech byly již zavedeny na př. pro odborné soudce laiky (vlád. nař. č. 13/1921 Sb.) a pro členy obchodní rady cenové (§ 38 vlád. nař. č. 328/1922 Sb.). Výslovně uvádí Důvodová zpráva dále, že se toto ustanovení samozřejmě nevztahuje na t-y státních zaměstnanců. — Toto ustanovení jest nepochybně v soulase s § 106, odst. 3., úst. list., ježto t-y tyto mají označovati úřad.

c) Také státním a jiným veřejným zaměstnancům mohou být udílány čestné t-y za mimořádné výkony ve službě nebo za dlouhotrvající a záslužnou službu; podrobnosti budou stanoveny vládním nařízením (§ 5, odst. 3.). I toto ustanovení dodal do osnovy ústavně-právní výbor poslanecké sněmovny. Ustanovení to je v rozporu téměř očividném s § 106, odst. 3., úst. list., neboť zavádí právě to, co ústavní listina odstranila: čestné t-y. T-y tímto zákoným ustanovením zaváděné neoznačují

ani úřad ani povolání, nýbrž zásluhy, což je právě příznačnou vlastností t-ů čistě čestných, jak jsme se o tom zmínili výše (sub I). Důvodové zprávy výborů obou sněmoven — ač jinak oplývají důvody psychologicko-politickými pro novou úpravu řádů, vyznamenání a t-ů —, o tomto rozporu resp. o jeho možném překlenutí mlčí.

d) Cizozemské t-y (stejně jako cizozemské řády a čestné odznaky) mohou státní občané českoslovenští přijímati jen, svolí-li k tomu president republiky k návrhu vlády (§ 2). Ustanovením tím byl nahrazen předpis § 2 zák. č. 61/1918 Sb., jímž se zakazovalo občanům československým přijímati vyznamenání (čímž se podle znění § 1 rozuměly patrně i t-y), pokud byla předcházejícím paragrafem zrušena.

e) Podle § 7 dopouští se policejního přestupku nejen ten, kdo určitým způsobem užívá šlechtických t-ů, nýbrž i ten, kdo úmyslně a veřejně užívá zákonem zrušených jiných t-ů (odst. 1., bod 2.) a dále ten, kdo si osobuje veřejný nebo akademický t. nebo jinou hodnost či služební postavení, nejasa k tomu oprávněn (odst. 1., bod 3.). Tím se vyplňuje jednak zmíněná mezera zák. č. 243/1920 Sb., jednak stanoví obecná trestní sankce na neoprávněné užívání t-ů, již dosud nebylo (a politické resp. policejní úřady vypomáhaly si v praxi čl. 3 org. zák. č. 125/1927 Sb.). Srov. ad E.

Pokud nebudou zavedeny čestné t-y ad c) (podle § 5, odst. 3., zák. č. 268/1936), jsou u nás v platnosti a užívání dva druhy veřejných t-ů: t-y akademické a t-y úřední.

B. Tituly akademické jsou — jak výše uvedeno — posledním zbytkem středověkých t-ů čestných. Jako všechny tyto t-y jsou i ony udělovány za zásluhy. Udělují se z moci státní, která právo je udělovati (ius promovendi) deleguje vysokým školám (srov. nálezu n. s. s. Boh. A 8423/30). Typickým akademickým t-em ve vlastním a užším smyslu jest t. doktor. Uděluje se jednak na základě splnění podmínek stanovených obecně pro jeho nabytí a obsažených v příslušných zkušebních (rigorosních) rádech, jednak podle volného uvážení vysoké školy jakožto doktorát čestný (Dr. h. c.) se schválením ministerstva školství a národní osvěty za zvláštní zásluhy, pokud jsou v souvislosti s vědami na vysoké škole pěstovanými. Avšak ani u prvního druhu doktorátu neexistuje pro fakultu (vysokou školu) závazná povinnost promovati kandidáta na základě vykonaných rigoros (dvor. dekret z 23. III. 1791

Sb. zák. pol. sv. II., str. 144, č. 46, výnos ministerstva kultu a vyučování z 2. XI. 1904, č. 31479, rozhodnutí správ. dvoru soud. ze 6. VI. 1904, č. 7376, Placht-Havelka str. 1599 a násl., pozn. 1. na str. 1577). — Podle nálezu n. s. s. Boh. A 7544/1928 nemůže se doktor vzdáti bez souhlasu university t-u doktorského. — O nostrifikaci cizozemských doktorátů viz heslo Nostrifikace.

T. „inženýr“ není t-em akademickým, nýbrž stavovským označením (srov. cís. nař. č. 130/1917 ř. z. a nař. č. č. 411/1921Sb.), na Slovensku a Podkarpatské Rusi nař. uh. král. min. kultu a veř. vyučování z 23. V. 1890, č. 22578/1890, Placht-Havelka str. 1603 a násl.). Tím méně t. architekt (srov. výnos min. školství a nár. osvěty z 18. V. 1927, č. 27238, Placht-Havelka str. 1613).

T-y docent, profesor, děkan a rektor nejsou rovněž t-y akademickými v tomto užším smyslu, vyznačující úřad, povolání resp. funkci skutečně vykonávanou. Bylo by lze je ovšem nazvati „akademickými hodnostmi“, o nichž mluví § 106, odst. 3., úst. list. Dřívější prakse znala — vedle profesorů bezplatných (o nichž viz § 65 plat. zák. č. 103/1926) — i profesory titulární (prakse rakouská i „profesory honorární“). V důsledku plat. zák. č. 103/1926 Sb. rozhodla vláda, že udělování t-ů vysokoškolských profesorů je nadále nepřipustné (srov. výnos min. školství a nár. osvěty z 21. IV. 1927, č. 17987/1927 a Placht-Havelka str. 1063 a násl.). — Stejně nejsou akademickými t-y v tomto smyslu oslovení „Spectabilis“ a „Magnificence“. To jsou adjektivní predikáty úředních t-ů děkana a rektora („Spectabilis decanus“, „Magnificus rector“) pro slavnostní oslovení, které jsou k těmto t-ům připojovány podle vzoru titulatur vyšších funkcionářů katolické církve (reverendissimus, amplissimus, eminentissimus, excellentissimus; z tohoto posledního vyvinul se ve styku mezinárodním a politickém predikát excellence).

Podle nejvyššího rozhodnutí ze 17. IV. 1832 vyhlášeného dekretem pod datem 19. II. 1834, č. 1004/251, bylo zakázáno rakouským poddaným přijímati čestné diplomy cizích universit za účelem užívání doktorského t-u. Totéž stanovil výnos min. kultu a vyučování z 3. V. 1859, č. 22600/1343 ex 1858.

Podle dekretu studijní dvorské komise z 9. XII. 1819, č. 8027/813 Sb. pol. zák. sv. 47., č. 163, str. 445, bylo rozhodnutím vladaře zakázáno přijímati doktorské di-

plomy cizozemských universit (srov. též výnos min. kultu a vyučování z 3. V. 1859, č. 22600/1343 ex 1858, Placht-Havelka, str. 1594). Tato norma platí i v čl. právním řádě (srov. Boh. adm. 8247/1929, 11936/1935). Vzhledem k její speciálnosti a k předpisům nostrifikačním nelze mít za to, že tento zákaz byl nahrazen obecným předpisem § 2 zák. č. 268/1936 Sb.

Podle výnosu min. školství a národní osvěty z 11. IV. 1924, č. 20365/1923, nelze zaváděti nové akademické t-y jako pouhá vyznamenání bez zákonného podkladu (Placht-Havelka str. 1589).

C. Úředními tituly rozumíme oficiální (t. j. obecnou normou zavedené) pojmenování veřejných funkcionářů. Lze je dělit na úřední t-y v užším smyslu a ostatní. O úředních t-ech v užším smyslu jedná § 40 služ. prag. (zák. č. 15/1914 ř. z. o služebním poměru státních úředníků a státních zřízenců) a § 21 plat. zák. (zák. č. 103/1926 o úpravě platových a některých služebních poměrů státních zaměstnanců). Oba tyto předpisy souhlasně stanoví, že úředník je oprávněn užívat svého t-u (podle platového zákona ve služebním styku i povinen) a že má nárok na to, aby byl služebně tímto t-em jmenován. Tímto nárokem zakládá se povinnost těch, kdož s úředníkem přijdou do služebního styku, oslovovati jej jeho úředním t-em. Povinnost tato jest po př. (pokud je adresována veřejným zaměstnancům) zaručena disciplinární sankcí. Úřednické t-y jsou stanoveny vládním nařízením, a to podle služebních míst se zřetelem na úřednickou kategorii a služební třídu (§ 21, odst. 1., a § 83 plat. zák.). Úředníci ve výslužbě mohou při všech oficiálních příležitostech a ve všech podáních dále užívat úředního t-u, který jim příslušel při jejich přeložení do výslužby, avšak s vyznačením poměru ve výslužbě (§ 21, odst. 4., plat. zák.). Rozumí se, že i při příležitostech neúředních není užívání úředního t-u z doby před pensionováním zakázáno, jak ostatně plyne výslovně z § 40, odst. 4., služ. prag., kteréžto ustanovení není, ježto upravuje jinou otázku než cit. ustanovení platového zákona (mimoúřední užívání t-ů pensionovaných úředníků), pokládati za derogované (srov. též taxativní výpočet zrušených paragrafů služební pragmatiky v § 214, odst. 2., plat. zák.).

Podle § 21, odst. 1., plat. zák. bylo vydáno vládn. nař. č. 103/1927 Sb. o úřednických kategoriích a úředních t-ech, které zavedlo t-y všeobecné (na př. vrchní rada) a zvláštní

(na př. zemský prezident) a u všeobecných rozlišuje — jak tomu bylo ostatně již dříve — t. zv. titulové jméno (na př. vrchní rada) a titulový přídomek (na př. finanční, policejní, účetní a pod.). Nařízení to bylo novelováno vládn. nař. č. 146/1930 Sb. V ostatních oborech zaměstnanců, na něž se vztahuje platový zákon, byly vydány předpisy zvláštní: tak nař. č. 168/1934 Sb. (ohledně profesorů a učitelů středních škol), nař. č. 198/1935 Sb. (ohledně učitelů veřejných škol obecných, měšťanských a pomocných), nař. č. 105/1927 Sb. (ohledně úředníků státních drah); pokud jde o „Státní lesy a statky“, stanoví t-y jejich zaměstnanců Služební řád schválený usnesením vlády ze 17. VII. 1928 atd.

O t-ech soudců a důstojníků se platový zákon nezmiňuje, vycházejí z názoru, že t-y soudců mají býti vzhledem k § 94, odst. 1., úst. list. určeny zákonem, kdežto t-y důstojníků náleží stanoviti prezidentu republiky jako vrchnímu veliteli branné moci (§ 64, odst. 1., č. 10, úst. list.). Srov. zák. č. 201/1928 Sb. o úpravě některých organizačních otázek v oboru soudnictví a o úředních t-ech soudců a rozkazy presidenta republiky ze 24. V. 1926, jímž byl vydán Vojenský služební řád A-I-1 (příloha 10.), a ze dne 16. XII. 1927 (o t-ech generálů).

Usnesením vlády z 19. XI. 1926 — jímž byl vymezen pojem jmenování ve smyslu § 64, odst. 1., č. 8, a § 81 úst. list. se zřetelem k platovému zákonu — bylo vzato se schválením na vědomost, že udělení t-u, stanoveného pro určitá místa, bez současného propůjčení příslušného služebního místa, je ve smyslu platového zákona nepřipustné a že se i instituce „titulu a charakteru“ anebo jen „charakteru“ stala vydáním platového zákona bezpředmětnou. O t-ech nižších než úřednických kategoriích státních zaměstnanců srov. § 168 služ. prag. a § 33 plat. zák. (který zavádí úřední t-y „podúředník“ a „zřízenc“).

Nař. č. 103/1927 Sb. zavádí vedle úředního t-u ještě t. zv. „služební tituly“, které podle § 13 může zavésti vláda (pouhým usnesením), kde toho vyžaduje povaha i zájem služby. Současně vláda stanoví případně další podmínky pro propůjčení těchto t-ů (Platový zákon zmiňuje se o služebních t-ech v citovaném § 33).

Úřední t-y jiných (než státních) veřejných zaměstnanců stanoví onen orgán, který má kompetenci zřizovati úřední místa a jmenovati úředníky, pokud ovšem některé z těchto t-ů nejsou stanoveny zá-

konem nebo jinou obecnou právní normou (srov. na př. § 91 zák. č. 26/1929 Sb.). Tyto úřední t-y stanoví zpravidla příslušné služební řády.

Označení držitelů čestných veřejných funkcí, t. j. těch, jichž funkce se nezakládá na poměru služebním, nejsou sice úředními t-y v technickém smyslu, t. j. ve smyslu § 40 služ. pragm. a § 21 plat. zák. a není též výslovného ustanovení právního, které by jim dávalo podle vzoru právě citovaných ustanovení nárok na t. Jinak však vzhledem k § 106 úst. list. nemůžeme činiti zásadního rozdílu mezi úředními t-y placených pragmatikálních úředníků a nplacených funkcionářů veřejných, ježto jediný rozdíl by tu mohl býti v tom, že se úředníkovi vedle jeho ostatních práv a povinností uděluje zvláštní samostatné právo na t., ačkoliv podle citované normy ústavní nesmí býti t. ničím jiným než právě označením těchto práv a povinností, z nichž sestává úřad. Z toho důvodu i všechna zákonem zavedená označení nebyrokratických funkcionářů ústavních i správních jest zahrnouti pod pojem t-ů, a to — podle našeho hořejšího rozdělení — do skupiny t-ů úředních v širším smyslu.

Do této skupiny úředních t-ů v širším smyslu jest zahrnouti i tituly hodnostářů církví a náboženských společností, pokud je poměr státu k nim takový, že je lze označiti za veřejnoprávní svazky, zejména pak jestliže se na jmenování těchto hodnostářů — byť negativně — účastní státní orgány a jestliže tito hodnostáři vykonávají ze zmocnění státního určité úkony veřejné správy (vedení matrik a účast při uzavírání sňatků).

Všechny tyto úřední t-y v širším smyslu spolu s t-y akademickými lze pokládati za tituly veřejné ve smyslu § 26 trest. zák. a § 7 zák. č. 268/1936 Sb.

D. Ostatní označení povolání nebo postavení osob nevykonávajících funkce veřejné, t. j. osob samostatně podnikajících nebo osob v soukromých službách lze označiti za t-y jen v nejširším smyslu (viz hořejší definice). V žádném případě nelze je pokládati za „tituly veřejné“. Právně relevantní jsou jen ty z nich, které označují určitou kvalifikaci opravňující k výkonům po př. právním jednáním určitého druhu na př.: advokát, odborný lékař — těchto označení se však vzhledem k současnému akademickému t-u jejich nositelů ve společenském styku neužívá jako t-ů —, mistr ve

smyslu živnostenského řádu, zubní technik ve smyslu zák. č. 303/1920 Sb. ve znění zák. č. 171/1934Sb., prokurista ve smyslu obchodního zákona atd. Jinak mají takováto označení význam pouze popisný (informativní) a jejich smysl je dán obecným užíváním jejich slovního výrazu. A jen jako takových jich používají právní normy (srov. na př. výpočet některých zaměstnaneckých kategorií v § 1, odst. 1., bod 6., lit. a zák. č. 26/1929 Sb. o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách). Která ze všech těchto označení budeme pokládati za t-y v širším smyslu, jest otázka společenského usu (souvisejícího s ustálenou psychologickou tendencí určitého národa, třídy nebo prostředí označovati sebe a oslovovati každého druhého místo jménem nějakým takovým označením, které ho nějak — byť sebe méně — povyšuje nad jiné lidi), ne však otázka právní.

E. Právní ochrana titulů. Výše (ad 2) jsme uvedli, že právní povinnost plynoucí z existence t-u může býti dvojitá: pozitivní (používati t-u oprávněného) a negativní (nepoužívati t-u neoprávněného). Také sankce může se týkati buď té nebo oné povinnosti. Zmíněné trestní ustanovení § 7 zák. č. 268/1936 jest nejširší sankcí této negativní povinnosti prohlašující za policejní přestupek: 1. úmyslné a veřejné naznačování vlastního zrušeného šlechtického t-u, 2. užívání tiskem cizího zrušeného t-u šlechtického, 3. úmyslné a veřejné užívání jiného zrušeného t-u, 4. osobování si neoprávněného veřejného nebo akademického titulu. — V soudním právu trestním může býti neoprávněné použití t-u formou spáchání podvodu (§ 199b tr. zák.), po případě přestupku podle § 333 tr. zák. (vydávání se za veřejného úředníka nebo zřízence).

Sankce pozitivní povinnosti titulové může býti — vzhledem k povinnosti používati t-u stanovené § 40 služ. pragm. a § 21 plat. zák. — nejvýše jen disciplinární. Výslovně stanovenou nalézáme ji v § 156 voj. trest. zák., podle něhož neopoužití hodnosti zakládá přečin, je-li v něm spatřovati projev neúcty k představenému, vyššímu neb služebně staršímu.

O ztrátě titulů (veřejných, akademických, hodností a funkcí) v důsledku odsouzení pro zločin viz § 26, lit. b trest. zák. a § 32 zákona na ochranu republiky (č. 50/1923 Sb. ve znění zák. č. 124/1933 Sb.).

Literatura.

Čáda: „Práva osobnostní u nás“, Všeherd, IX, 1928; Königsberger: „Titel und Orden in der demokratischen Republik“, Breslau 1932; o titulech akademických: Wretschko: „Die akad. Grade“, 1910; týž: „Die Verleihung gelehrter Grade“, 1910; Placht-Havelka: „Předpisy pro vysoké školy republiky československé“, 1932. O titulech úředních: Kalhous: „Úřední tituly“, Věstník min. vnitra, 1929, č. 9—10. O úředních titulech funkcionářů jmenovaných prezidentem republiky viz Sobota-Vorel-Křovák-Schenk: „Československý prezident republiky“, 1934, str. 251 a násl. Jinak o titulech jednájí příležitostně soustavná díla o právu ústavním i správním. Z encyklopedií srov. zejména Daniels: „Titelrecht“, Handwörterbuch der Rechtswissenschaft (vyd. Stier-Somlo-Elster, nakl. Gruyter).

Zdeněk Neubauer.

Trestní právo a řízení správní.

I. Úvod. II. Trestní právo hmotné. 1. Časová působnost trestních norem správních. 2. Místní a osobní působnost trestních norem správních. 3. Subjekt trestného činu. 4. Přičetnost. 5. Vina. 6. Omyl. 7. Nouze. 8. Právné jednání. 9. Pokus. 10. Spolučinnost několika osob. 11. Promlčení. 12. Trest. 13. Mimořádné právo zmírňovací a právo milosti. III. Trestní právo formální. 1. Zásady trestního řízení správního. 2. Trestní úřady správní. 3. Zahájení řízení. 4. Řízení v první stolici. 5. Poutání o opravném prostředku. 6. Právní účinky podaného odvolání. 7. Odvolací řízení. 8. Adhesní (přípojné) řízení. 9. Trestní pravomoc obecní. 10. Mandátní řízení. 11. Obnova řízení. 12. Navrácení v předešlý stav. 13. Exekuční řízení.

I. Úvod. Trestní právo správní (hmotné i formální) v Československé republice je dosud v podstatě upraveno zemskými a říšskými zákony a nařízeními, jež zákon z 28. X. 1918, č. 11 Sb. o zřízení samostatného státu československého převzal z právního řádu bývalé monarchie Rakousko-uherské.

Na Slovensku a Podkarpatské Rusi byly převzaty zejména zák. čl. XL/1879 o přestupcích (tr. z. přest.), nař. ministra vnitra a ministra spravedlnosti z 26. IX. 1909, č. 65000 R. T. 136/1909 o jednotné úpravě trestního řízení policejního (tr. ř. pol.) a jednacích řádů pro policejní trestní soudy, vydaný nař. ministra vnitra z 28. XII. 1909, č. 105000 (R. T. č. 180/1909).

V zemích České a Moravskoslezské upravují trestní právo správní tyto předpisy všeobecného rázu:

1. cís. nař. z 20. IV. 1854, č. 96 ř. z. o výkonu opatření a nálezů politických a policejních úřadů,

2. min. nař. z 3. IV. 1855, č. 61 ř. z., jímž byly ustanoveny úřady, kterým náleží vyšetřování a trestání přestupků, jež nejsou prohlášeny za trestné činy v trestním zákoně, a jímž zároveň se stanoví řízení, které se má při tom zachovávat,

3. min. nař. z 30. IX. 1857, č. 198 ř. z. o všeobecné trestní sankci na správní přestupky,

4. min. nař. z 5. III. 1858, č. 34 ř. z. o trestním řízení správním,

5. min. nař. z 23. VIII. 1858, č. 129 ř. z. o tom, čeho potřebí k vykonávání úřadu soudcovského v příčině přestupků, jež vyšetřovati a trestati náleží úřadům politickým a policejním,

6. min. nař. z 3. IV. 1859, č. 52 ř. z., jímž se prohlašuje, že peněžité pokuty a jiné majetkové tresty podle zákonů přecházejí na dědice odsouzeného, jestliže zemřel, když trestní nález nabyl již právní moci,

7. min. nař. z 31. I. 1860, č. 31 ř. z. o odvolání a mimořádném právu zmírňovacím ve správním řízení trestním,

8. min. nař. z 30. VIII. 1868, č. 124 ř. z. o vyřízení rekursu změnou rozhodnutí neb opatření ve věcech politické správy,

9. zákon z 12. V. 1896, č. 101 ř. z. o postupu při podávání opravných prostředků proti rozhodnutím a opatřením politických úřadů,

10. § 62 českého a § 57 moravského a slezského zřízení obecního.

Kdežto na Slovensku a Podkarpatské Rusi je trestní právo správní upraveno velmi podrobně, není tomu tak v ostatních částech republiky. V bývalém Rakousku nedošlo k reformě trestního práva správního přes to, že její naléhavost byla poctívána nejen správními úřady, ale i zákonodárnyými činiteli, jak o tom svědčí § 48 zákona z 22. X. 1875, č. 30 ř. z. z r. 1876. Po státním převratu nebylo možno hned nově upravit trestní právo správní, neboť nová úprava se musila řešit v rámci reformy veřejné správy vůbec, nebylo však také možno vylučovati nadále trestní nálezy správních úřadů z přezkoumání neodvislým soudem, neboť tato rozhodnutí postihují občanstvo stejně citelně jako rozsudky trestních soudů. Z tohoto asi důvodu podrobil zákon z 2. XI. 1918, č. 3 Sb. také rozhodnutí správních úřadů v trestních věcech přezkoumání nejvyššího správního soudu.

Reforma veřejné správy byla — snad na delší dobu — provedena zákonem o or-